

Література

1. Ткач М. Таїна народних традицій.// Наука і культура. Україна. — Вип. 24— К.,1990.
2. Словник декоративно-ужиткового мистецтва. , 2-х т. - Львів, 2000.
3. Культура і побут населення України. - Київ: «Либідь», 1991.

Анотація

Народне мистецтво створювалось протягом тривалого часу майстрами, які досконало володіли художньою технікою обробки дерева. Різьблення в різних регіонах і в різні періоди розвивалось по-різному, змінювались і вдосконалювались технології, ускладнювалась орнаментика. З розвитком мистецтва різьби з'являються імена майстрів, що стали символом, початком нового етапу сучасного різьблення.

Аннотация

Народное искусство творилось на протяжении длительного времени мастерами, которые искусно владели техникой обработки дерева. Резьба в разных регионах и в разные периоды развивалась по-разному, изменялись и совершенствовались технологии, усложнялся орнамент. С развитием искусства резьбы появляются имена мастеров, которые стали символом, началом нового этапа современной работы с деревом.

УДК 72.011

Т. В. Булгакова

ЗАСОБИ ОПИСУ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА

Сучасний етап розвитку архітектури характеризується особливим відношенням до міста. Архітектурна складова міста сприймається у нерозривному зв'язку з усіма соціальними процесами, що відбуваються в ньому, з економічним, культурним, психологічним станом суспільства, на передній план висунута задача оцінки оточення, розкриття його образних характеристик. Але нове розуміння принесло і серйозні труднощі під час роботи з таким об'єктом як місто. Межі поняття "міське середовище" досить розмиті, не відпрацьовані й чіткі механізми роботи з цим поняттям. Яким чином сьогодні будувати нові об'єкти, щоб було можливо створювати повноцінне середовище в нових районах і щоб не зруйнувати його в старих? Відсутні, по-перше, засоби опису самого архітектурного середовища, тобто

характеристики, які необхідно враховувати, з яких необхідно виходити при роботі з ним.

Неефективність композиційних академічних прийомів проектування та опису, що на них базується, для сучасної організації проектування вже очевидна. Цей підхід відповідає уявленню про місто, як про закінчене цілісне творіння єдиного вольового початку. Такий підхід відходить в минуле.

У професійній літературі були спроби роздивитись місто з точки зору закономірностей сприйняття, враховуючи усі психофізіологічні властивості суб'єкту, або вивчити саму забудову (як правило, історичну), виявляючи закономірності її організації. Але вимірювання необхідної інтенсивності зміни зорових кадрів, визначення їх структури і ступеня насиченості, як і розгляд окремо забудови з усіма її особливостями, не можуть цілком задовольнити сьогодні практиків архітектурного середовища через складність таких підходів, які крім того, дають фрагментарне уявлення про середовище.

Сьогодні необхідні такі засоби опису міста, якими можна було б оперувати при роботі як з фрагментами, так і з архітектурним середовищем в цілому. Для вирішення цієї задачі автор пропонує три основні характеристики архітектурного оточення, співвідношення яких дає ключ до розуміння загальних закономірностей його організації. Це такі поняття як щільність, складність та насиченість.

Щільність - сила візуального взаємозв'язку між окремо збудованими спорудами, будівлями та іншими елементами забудови (1). Для вулиці її величина залежить від кута зору, під яким сприймається фронт забудови: <45' - високий рівень щільності; <27' - середній (оптимальний); <18' - низький; <14' - відсутність щільності (4,5).

Складність - характеристика, що відбиває можливості прочитання як структури простору, так і самих архітектурних об'єктів (об'ємна композиція, силует і т.п.). Просторова складність залежить від наповненості зорової картини різними елементами оточення і формами їх співвідношень. До цих елементів можна внести: вуличний коридор, дворовий простір, площу, сквер; панораму міста; ділянки природного ландшафту.

Насиченість - характеристика, що відбиває кількісні параметри наповненості середовищних одиниць композиційними елементами.

Розглянемо взаємозв'язки цих характеристик на прикладі однієї з історичних вулиць Києва - Ярославова Вала. Ця вулиця в основному зберегла загальну цілісність середовища, що історично склалася. У просторовій організації вулиці прочитується чітка схема: початок - розвиток - кульмінація - завершення, в якій відбита її функція - вести від Львівської площі до "Золотих воріт", виводити на одну із значимих та функціонально акцентованих ліній

міста - вул. Володимирську. Ця функціональна задача обіграється естетично відповідно організованим архітектурним середовищем Ярославова Вала.

Щільність - поступово збільшується в заданому напрямку. На початку - це 3-ох та 4-ох поверхова забудова з розривами, далі розриви зникають, забудова змикається, підвищується її поверховість. До моменту кульмінації щільність досягає максимального значення для цієї вулиці.

Складність, відносно однорідна на протязі вулиці, якщо не враховувати її природне збільшення на перехрестях, підвищується на кульмінаційній ділянці, коли різко послаблюється щільність, виникає контрастний, композиційно складний об'єм особняка барона Штейнгеля та види на площу, що наближається. Найбільш складна - завершальна ділянка з "Золотими воротами". В цьому місці об'єднуються чотири вулиці: Ярославів Вал, Лисенка, Прорізна та Володимирська. Складності просторовій відповідає складність силуетна та пластична, що надає риси унікальності цій вузловій точці міста, що сприяє її запам'ятовуванню і полегшує орієнтування. (2)

Особливу роль грає насиченість архітектурного середовища. На ділянках з історичною забудовою (на відміну від сучасних районів) ця характеристика присутня постійно з більшим чи меншим значенням. В нашому прикладі, на вул. Ярославів Вал, насиченість досягає максимуму знову ж таки в місці кульмінації. Стає інтенсивнішим декор, з'являються складні об'ємно-пластичні елементи на фасадах (будинки №12,14, Будинок Актора, замок барона Штейнгеля) - все це підкреслює значимість цієї ділянки, а у поєднанні з іншими характеристиками робить її своєрідною "візитною карткою" вулиці, за якою вона безпомилково упізнається.

Як видно з прикладу, характеристики архітектурного середовища - складність, щільність, насиченість співвідносяться одна з одною певним чином. Результатом цього співвіднесення є цілісне, організоване середовище, яке відповідає як функціональним, так і естетичним вимогам. Воно сприяє формуванню образу оточення, а також його позитивній оцінці, створює передумови ідентифікації людини та середовища (3).

Тепер прослідкуємо, що відбувається, коли при реконструкції історичної забудови не беруться до уваги ці характеристики. Візьмемо як приклад, розташовані недалеко від Ярославова Вала вулиці Ірининську та Малопадвальну. Історична забудова невеликої вулиці Ірининської має два порівняно недавніх включення. Однорідна щільність вуличного простору майже цілком зникає в місці завершення вулиці. Це місце є найскладнішим. Сюди виходить вулиця Паторжинського, відкривається панорама забудови, яка розташована унизу навкруги майдану Незалежності.

В таких місцях у пішохода загострюється увага, він готовий сприймати нову архітектурну інформацію, нові образи, запам'ятовувати орієнтири. В історичному середовищі такі місця завжди акцентувались. Складності просторовій відповідає складність архітектурна, з'являлись контрастні, незвичайної композиції будинки, підсилювалась насиченість архітектурною пластикою, ускладнювався силует. Але на Ірининський, будинок, який завершує вулицю, не відповідає вимогам місця, своїми характеристиками він руйнує історично створене архітектурне середовище. Прямокутний об'єм, що продовжує лінію карнизу попереднього будинку, гранично спрощує силует забудови, тоді як необхідне його ускладнення. Те ж саме і з насиченістю - вона практично відсутня порівняно з поруч розташованими історичними будівлями. Крім того, ця споруда могла б стати добрим орієнтиром, який був би помітним з розташованих унизу вулиць, але цього не сталося.

Аналогічно випадає з місця і порушує цілісність середовища і друга сучасна будівля ближче до почату вулиці Володимирської, яка руйнує однорідну насиченість вулиці, складність силуету забудови.

Подібне спостерігаємо і на вул. Малопадвальної. В результаті зносу значної частини історичної забудови і нового будівництва на її місці, архітектурне середовище вулиці виявилось розірваним на дві частини. Ділянка зі спуском на Хрещатинський провулок частково зберегла історичну забудову. При невеликій щільності, більша ступінь складності та насиченості, що відповідає такій живописній місцевості. З верхньої точки узвозу видно перспективу вулиці, яка йде вниз, злам Хрещатинського провулка, панораму забудови центра міста. Але і тут, білою пустою плямою в цю складність урізався будинок №8. Все той же спрощений, прямокутний силует, не насиченість фасаду деталями. Друга ж частина вулиці, яка проходить по узгір'ю до вул. Володимирської, втратила риси, які свідчать про те, що вона знаходиться в історичному центрі міста. Нову забудову по обом бокам вулиці характеризує простота та монотонність, відсутність натяку на розігрування будь-якого сюжету, а також зв'язку з попередньою історичною ділянкою. Ця частина вулиці стала спрощеною, нудною, її важко запам'ятати, у свідомості вона не поєднується зі спуском до Хрещатинського провулку, який контрастно відрізняється від неї.

В обох прикладах має місце порушення цілісності середовища внаслідок порушення його характеристик. На відміну від Ярославова Вала, тут людина не відчуває себе втягнутою у якесь організоване архітектурне дійство, яке веде його уздовж вулиці, наповнює емоційно забарвленими образами що запам'ятовуються.

Використовуючи характеристики складності, щільності, насиченість, ми розглянули окремі фрагменти архітектурного середовища. Але вже і на цих фрагментах проявляються деякі закономірності співвідношення цих характеристик одна з одною, наприклад: із зменшенням щільності збільшується просторова складність, в історичному середовищі в цих місцях збільшується складність архітектурна і міра насиченості, оскільки падіння щільності, як правило, відповідає підвищенню вагомості місця.

Історичне середовище для розгляду обране не випадково. Сьогодні воно являє зразок "правильного" архітектурного середовища, яке повернуто до людини. Використовуючи наведені характеристики та перейшовши від фрагментів до більш загального розгляду архітектурного середовища, можливо скласти своєрідну карту історичної частини міста, де будуть нанесені відносно більш чи менш насичені ділянки (райони) міста, також щільні та складні. Така карта дасть можливість виявити закономірності розподілу цих характеристик в історичному архітектурному середовищі міста, ритм чергування ділянок з переважанням тієї чи іншої з них. Можна буде побачити найбільш складні та насичені вузли міста та місця з більшою щільністю, але менш значимі. Карта може бути корисною як реставраторам і архітекторам, які працюють в історичному середовищі, так і проектувальникам нового архітектурного середовища. Таким чином, розгляд міста через названі характеристики є перспективним.

Список літератури

1. Арнхейм Р. Динамика архитектурных форм. / Пер. з англ. В.Л. Глазичева – М.: Стройиздат, 1984. – 191 с.: іл.
2. Линч К. Образ города. / Пер. с англ. под ред. А.В. Иконникова, пер. В.Л. Глазичева. – М.: Стройиздат, 1982. – 328 с.
3. Яргина З. Н. Эстетика города. – М.: Стройиздат, 1991. – 366 с.: іл. – Бібліогр: с. 360-365
4. Spreiregin P.D. Urban Design. The Architecture of Towns and Cities. – N-Y, 1965.
5. Maertens H. Kgl Baurath, Der Optische Mastab oder die Theorie und Praxis des aestetischen Sehens in den Bildender Kuensten. – Berlin, 1884.

Анотація

Стаття піднімає проблему професійного опису архітектурного середовища міста. Відсутність чіткого механізму опису міста в рамках середовищного підходу утрудняє роботу сучасного проектувальника й реставратора. Сьогодні необхідні такі способи опису міста, які дають

можливість працювати як із фрагментом, так і з міським середовищем у цілому. Автором пропонуються для розгляду три характеристики міського оточення: щільність, складність, насиченість. Як і багато термінів композиції, ці характеристики є емоційними величинами, тобто, що проявляються з позицій сприймаючого суб'єкта. Співвідношення цих характеристик дає ключ до розуміння загальних закономірностей організації архітектурного середовища. Характеристики розглянуті на прикладі опису історичних вулиць Києва: Ярославів Вал, Ірининська, Малопадвальна. Використовуючи наведені характеристики, і перейшовши від фрагментів до загального розгляду архітектурного середовища, можна скласти своєрідну карту історичної частини міста, де будуть нанесені відносно більш-менш насичені ділянки (райони) міста, також щільні й складні. Така карта дасть можливість виявити закономірності розподілу цих характеристик в історичному архітектурному середовищі міста. Карта зможе послужити основою для роботи архітектора й реставратора в історичних районах міста і допомогти в роботі проектувальника нових.

Аннотация

Статья поднимает проблему профессионального описания архитектурной среды города. Отсутствие четкого механизма описания города в рамках средового подхода затрудняет работу современного проектировщика и реставратора. Сегодня необходимы такие способы описания города, которые дают возможность работать как с фрагментом, так и с городской средой в целом. Автором предлагаются для рассмотрения три характеристики городского окружения: плотность, сложность, насыщенность. Как и многие термины композиции, эти характеристики являются эмоциональными величинами, т.е. проявляющимися с позиций воспринимающего субъекта. Соотношение этих характеристик дает ключ к пониманию общих закономерностей организации архитектурной среды. Характеристики рассмотрены на примере описания исторических улиц Киева: Ярославов Вал, Ирининская, Малопадвальная. Используя приведенные характеристики, и перейдя от фрагментов к общему рассмотрению архитектурной среды, можно составить своеобразную карту исторической части города, где будут нанесены относительно более или менее насыщенные участки (районы) города, также плотные и сложные. Такая карта даст возможность выявить закономерности распределения этих характеристик в исторической архитектурной среде города. Карта сможет послужить основой для работы архитектора и реставратора в исторических районах и помочь в работе проектировщика новых.